

Tone Lapajne

Rodil se je 16. junija 1933 v Ljubljani. Odrasel je v številni družini na obrobju Ljubljanskega barja v t. i. Sibiriji. Po končani srednji oblikovni šoli v Ljubljani (1951–1956) je študiral in diplomiral iz kiparstva na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani (1956–1961). Leta 1964 je študij na akademiji zaključil na specialki za kiparstvo pri profesorju Borisu Kalinu. V istem letu se je izpopolnjeval v Franciji in kasneje na svojih potovanjih po tujini. Od leta 1965 pa vse do svoje smrti je ustvarjal in vztrajal v svobodnem poklicu.

Prvič je samostojno razstavljal leta 1964 v Prešernovi hiši v Kranju in med drugim so bila na ogled nagrajena dela, diplomsko delo *Avtoportret* (Prešernova nagrada za študente ALU v Ljubljani, 1961) in *Skupina I* (1. nagrada za kiparstvo na razstavi jugoslovanskih likovnih akademij v Beogradu, 1963). Lapajne je kipe sprva ustvarjal v mavcu, betonu in železu, pozneje mu je postal bližji les.

Kipe iz barvanega lesa je samostojno predstavil v ljubljanski Mali galeriji (1968). Kasneje je v svoje kiparstvo vnašal samosvoje elemente – prvine slovenske ljudske arhitekture in notranje opreme iz lesa. Zanje oziroma za razstavo v Mali galeriji (1976) je leta 1977 prejel nagrado Prešernovega sklada.

Leta 1977 je v Galeriji Labirint v Ljubljani razstavljal lesene reliefe z barjansko zemljo in ta prehodni ciklus združevanja dveh materialov nadgradil z ustvarjanjem obsežnega cikla slik z naslovom *Barjanska zemlja*, ki ga je javnosti prvič predstavil na Vrhniku (1979). Od tega obdobja se je skoraj izključno posvečal slikarstvu na temo barjanske zemlje, tako da je na nosilec nanašal zemeljske pigmente z Ljubljanskega barja.

Med izjemami so samostojna razstava reliefnih slik in kipov v Mali galeriji (1983) ter slike v akrilni tehniki v Galeriji Equrna (1998) in drugod (več razstav v letu 1999; Jakopičeva galerija, 2000). V likovni delavnici Genius loci Lera v Krajinskem parku Sečoveljske soline (2004–2009) je Lapajne ustvarjal s solinskim blatom in soljo.

Dela Toneta Lapajneteta so bila doslej predstavljena na več kot sedemdesetih samostojnih razstavah ter na številnih skupinskih predstavitvah doma in v tujini. Od skupinskih razstav naj izpostavimo: razstavo skupine BE-54 (1966), razstave v letih 1968–1972 s skupino Neokonstruktivisti, beograjski trienale jugoslovanske likovne umetnosti (1967, 1970), bienale male plastike v Murski Soboti (1973, 1975, 1977), razstavi v Moderni galeriji (*Slovenska likovna umetnost 1945–1978*, 1979; *Vidiki minimalnega. Minimalizem v slovenski umetnosti 1968–1980*, 1990), piranski slikarski ekstempore (1997, 2000, 2005, 2006) in pregledno razstavo slovenske umetnosti v Villi Manin – Esedra di Levante (2014). Kot član Društva slovenskih likovnih umetnikov (od leta 1962) je redno sodeloval na društvenih razstavah.

Podroben seznam njegovih razstav je dostopen na spletnem naslovu:

<http://razume.mg-lj.si/artist.php?id=117>.

Tone Lapajne se je poleg kiparstva in slikarstva ukvarjal tudi s scenografijo. Skupaj je znanih šest scen za ljubljansko Dramo SNG, Eksperimentalno gledališče Glej in Slovensko mladinsko

gledališče. Za predstavo Fernanda Arrabala *Arhitekt in asirski cesar* (Drama SNG v Ljubljani, 1968) je v Sarajevu prejel nagrado na Festivalu malih in eksperimentalnih odrov (1969).

Bil je udeleženec likovnih srečanj, predvsem kiparskih simpozijev (Maribor, 1967; Prilep, 1971; Kostanjevica na Krki, 1972; Hermagor/Šmohor, 1973; Zreče, 1975; Vrhnika – likovna kolonija Bistra, 1981 in 1984; Ribnica, 1982) in v zadnjih letih likovne delavnice Genius loci Lera v Sečovljah (2004–2009).

Lapajne je avtor desetih (?) javnih skulptur, prav tako so njegova dela našla svoje mesto v javnih in zasebnih zbirkah. Naj navedemo zgolj nekatere: Galerija Božidar Jakac Kostanjevica na Krki; Galerija sodobne umetnosti, Celje; Galerija Velenje; Likovnopedagoška zbirka Dolenjskega muzeja, Novo mesto; Moderna galerija, Ljubljana; Muzej savremene umjetnosti Republike Srpske, Banjaluka; Muzej savremene umetnosti, Beograd; Obalne galerije Piran; zbirki Akademije za likovno umetnost in oblikovanje, Ljubljana, in Zavarovalnice Triglav, d. d. Območna enota Ljubljana.

Za svoje delo je Lapajne poleg že navedenih nagrad in najpomembnejše nagrade Prešernovega sklada (1977) prejel še nagrado mesta Ljubljane (1981), dve plaketi (plaketa Ivana Cankarja, Vrhnika, 1982; Petkovškova plaketa, Vrhnika, 1983), dve nagradi mednarodnega slikarskega ekstempora Piran (2000, 2005) in nagrado zlato jadro (Marina di Ravenna, 2007).

Umrli je 12. maja 2011 v Ljubljani.

Viri in literatura (zaključene publikacije – izbor):

Gradivo iz Dokumentacije-arhiva Moderne galerije/MG+MSU

Aleksander Bassin: *Andrej Ajdič, Dragica Čadež, Tone Lapajne* [Galerija Piran, 1966]. s. n., Piran 1966.

Zoran Kržišnik: *Skupina BE-54*. Mestna galerija Ljubljana, Ljubljana 1966.

Aleksander Bassin: *Tone Lapajne*. Mala galerija, Ljubljana 1968.

Aleksander Bassin: *[Atelje '72]. Andrej Ajdič, Dragica Čadež, Gustav Gnamuš, Drago Hrvacki, Zmago Jeraj, Tone Lapajne, Rudi Pergar, Dušan Tršar, Vinko Tušek* [Moderna galerija, Ljubljana, 4.–21. maj 1972]. Društvo slovenskih likovnih umetnikov, Ljubljana 1972.

Zoran Kržišnik: *Tone Lapajne*. Mala galerija, Ljubljana 1976 [ponatis besedila v razstavnem katalogu: *Tone Lapajne*. Kulturni center Velenje, Velenje 1977].

Meta Gabršek - Prosenc: *Tone Lapajne*. Razstavni salon Rotovž, Maribor in Likovni salon Ravne na Koroškem, Ravne na Koroškem, Maribor 1977.

Tatjana Pregl: *Tone Lapajne. Barjanska zemlja na jutri*. Dolenjski muzej, Novo mesto 1980.

Iztok Premrov: *Tone Lapajne*. Zavod za kulturne prireditve Celje – Likovni salon, Celje 1981.

Tatjana Pregl: *Tone Lapajne*. Zveza kulturnih organizacij Nova Gorica, Nova Gorica 1982.

Ivan Sedej: *Tone Lapajne* [Mala galerija, Ljubljana, 10. maj–5. junij 1983]. Moderna galerija, Ljubljana 1983.

Igor Zabel: *Vidiki minimalnega. Minimalizem v slovenski umetnosti 1968–1980*. Moderna galerija, Ljubljana 1990.

Aleksander Bassin et al.: *Skupina Neokonstruktivisti 1968–1972*. Mestna galerija, Ljubljana 1993.

Tomaž Brejc: *Tone Lapajne. Personifikacije v sožitjih* [Galerija Eburna, Ljubljana, 17. marec–10. april 1998]. Samozaložba T. Lapajne, Ljubljana 1998.

Nadja Zgonik: *Tone Lapajne. Drevo je bilo njegova mati. Slike 1998* [Galerija Miklova hiša, Ribnica, 23. marec–20. april 1999; Galerija ZDSLU, Ljubljana, 7.–24. september 1999]. Samozaložba T. Lapajne, Ljubljana [1999].

Nadja Zgonik: *Tone Lapajne. Sestavljene praznine* [Jakopičeva galerija, Ljubljana, 13. junij–9. julij 2000]. Samozaložba T. Lapajne, Ljubljana 2000.

Nives Marvin, Tone Pavček: *Tone Lapajne. Genius loci Lera 2004–2008* [Galerija Caserma, Krajinski park Sečoveljske soline, 13. februar–31. marec 2009]. Obalne galerije, Piran 2009.

Milena Koren Božiček, Kornelija Križnič: *Tone Lapajne. Razstava kipov, reliefov in slik iz zbirke Galerije Velenje* [Vila Bianca, Velenje, 1. junij–31. avgust 2011]. Galerija Velenje, Velenje 2011.

Akademski slikar Tone Lapajne 1933–2011. Razstava v spomin na umetnika Barja, prijatelja Vrhnik [Cankarjev dom Vrhnik, 22. oktober–10. november 2013]. Zavod Ivana Cankarja, Vrhnik 2013.

|